

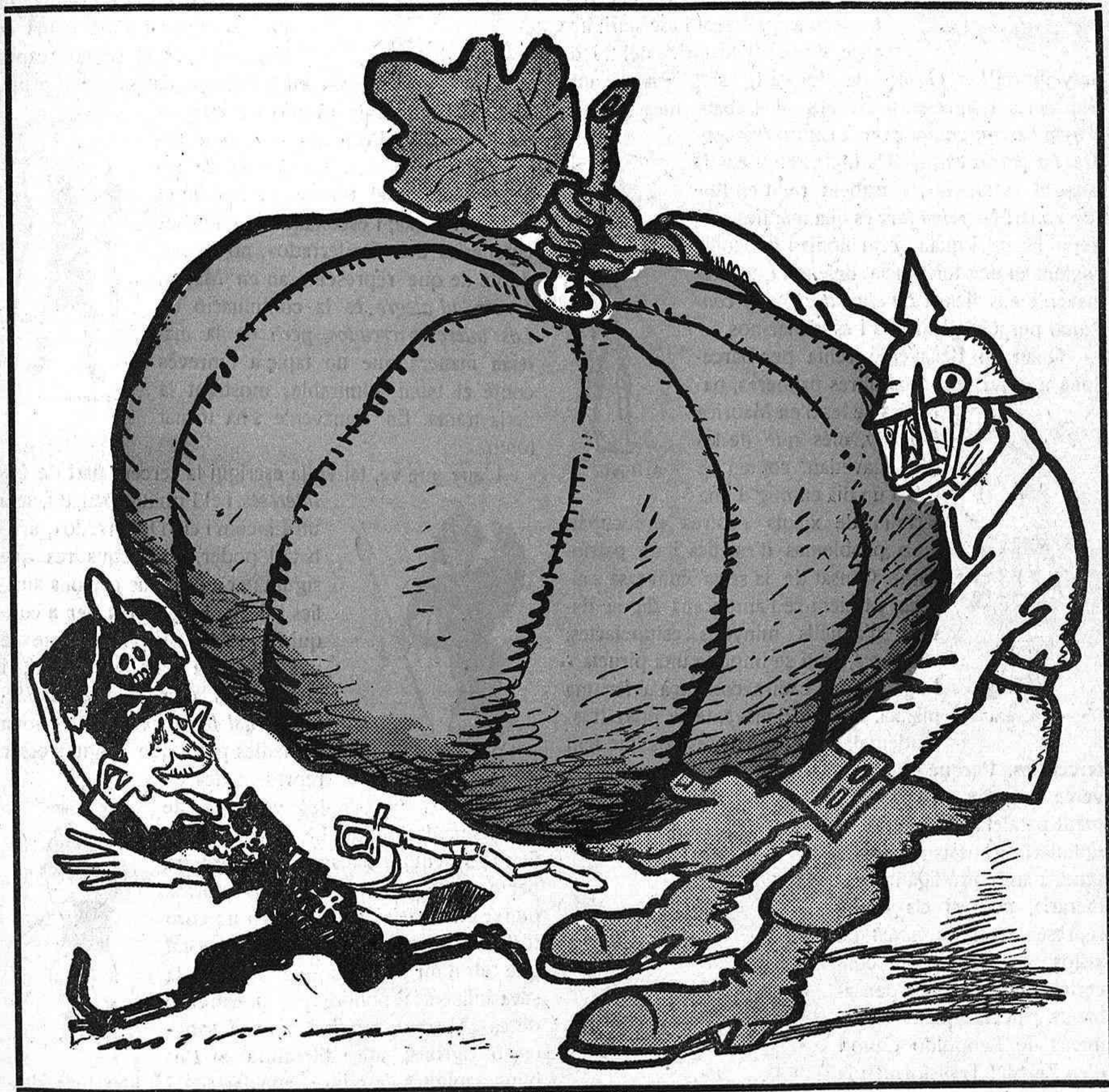
L'ESQUELLA

DE LA TORRATXA

Núm. 1955 ————— Any XXXVIII
BARCELONA 16 DE JUNY DE 1916

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT
10 cèntims ————— Atrassats: 20

LA CARABAÇA DE FÍ DE ÇURS

—Té, fill meu; te l'has ben guanyada.

CRÒNICA

La ciutat trista i desconfiada

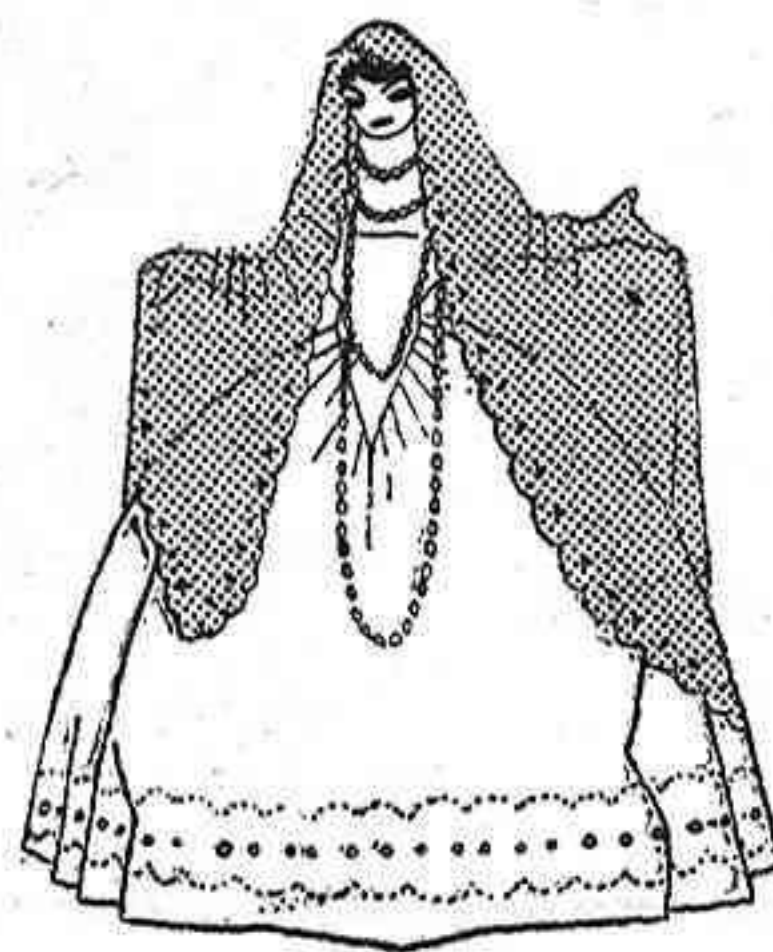

NOSALTRES tenim un altre privilegi que ignoren a Madrid: el de les estrenes turbulentes. Un dia és una obra que desplau als carlins i comencen a apedregar l'escenari; una altre, en la nit històrica del 25 de novembre, *Les Garces*, de l'Ignasi Iglesias, acaben amb simbòlics i agressius visques al treball; més tard, *El Poble Català* comença una campanya contra *La patria chica*, dels Quintero, i ens fa anar al «Granvia», i acabem rient en lloc de xiular; *La reina jove* és una manifestació republicana, i quan germanòfils i francòfils vivíem en una tolerància defensiva, en Benavente ens llença *La ciudad alegre y confiada* per a entristir-nos i esvalotar-nos.

Quan en Benavente venia per Barcelona a posar les seves obres primeres, parodies de les d'en Maurice Donnay, més que de les d'en Lavedan, conten se trobà un dia en mig d'una tertulia de xicots nostres preocupats amb problemes d'estètica i de patriotisme. Cansat de la seria conversa s'aixecà, i treient-se l'americana digué davant d'aquells minyons estupefactes: «Señores, aquí se impone una pirueta.» I agafant una cadira, començà a fer una planxa. Ara en Benavente se posa transcendental, i som nosaltres els que fem

tercerilles. Perquè en Benavente segueix un procediment paral·lel al dels germans Quintero. Aquests engeguen acudits amb prodigalitat temeraria, com si els actors representessin un *match* de xistos. En Benavente converteix els acudits en pensaments, jencara aquells pensaments de Leopoldo Cano i d'en Zapata! Transformeu la història i *La ciudad alegre* podria ésser *La Pasionaria* o *La piedad de una reina*. O bé una obra d'en Fola Igúrbide, si aquest genial come-

diògraf tingués una mica més de bon gust literari. O un discurs d'en Mir i Miró a la Diputació, en diades de proposició patriòtica, convertit en diàlegs.

Julia

posava la seva espasa en la balança, darrera del profit. Una airosa revolta omplia les escenes fluides i sutils. Però ara el senyor capità diu sentències. Crispín fa de senyor Canons, el Publius parla com el senyor Vinaixa, i escoltant les confoses cursileries del «Desterrado», no hi cab dubte de que representa an en Maura. *La ciudad alegre* és la continuació de *Los intereses creados*, però de la mateixa manera que un tapiç a l'inrevés conté el teixit admirable, mostrant la lletja trama. En Benavente s'ha tornat tonto.

L'any que ve, tal volta escrigui la tercera part de *Los intereses*, i el Publius, penedit, serà un Lincoln i el «Desterrado», arribat al poder, farà esquadres que siguin per a els seus galeons aurífics i declararà guerres per a conquistar mines. En Benavente té una mica de Publius literari, i com abans escrivia *Los malhechores del bien*, avui confecciona comedies per a que puguin ésser representades en les vetllades de

aquells malfactors del bé. Perquè aprofitar els sentimentalismes de la guerra per a aconseguir, amb mirallets retòrics, que se converteixi la taquilla en un corn d'abundancies, té el mateix valor moral que el d'un Publius que aprofita la seva influència política per a extreure de la guerra un profit. L'un ven sabates o cigrons; l'altre literatura. Si Publius sapigués escriure, apel·laria a la literatura dramàtica per a treure el guany que li donen els seus discursos.

En Benavente ha posat en escena un article del *A B C*.

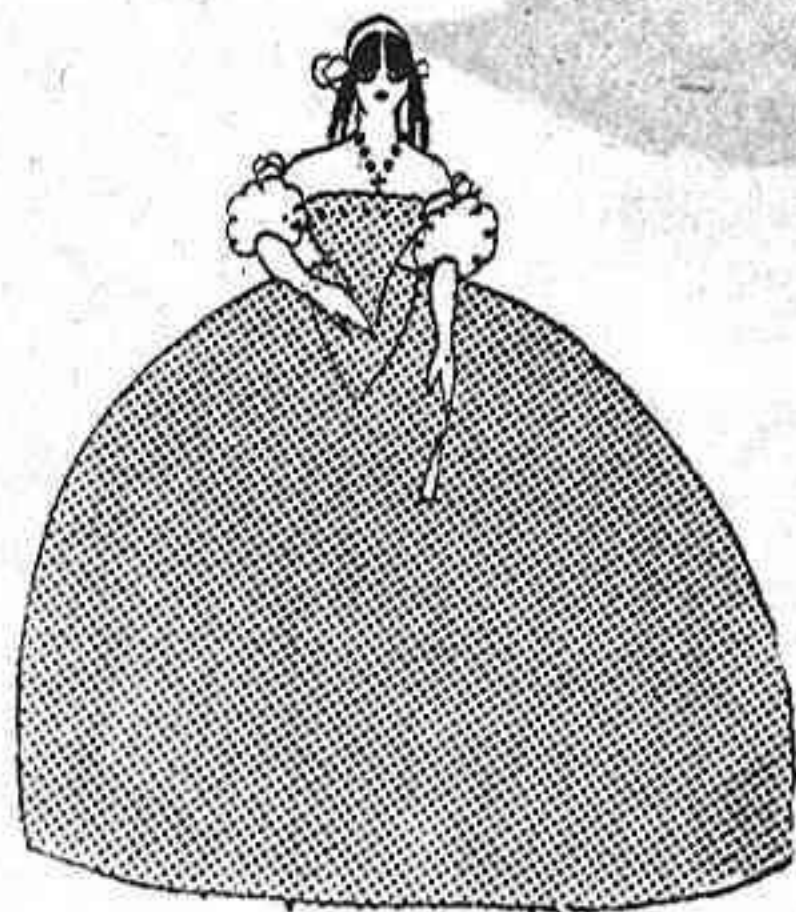
Arlequin

Pantalon

Polichinela

Silvia

Magnifico

Però l'ABC se llegeix en un minut i val cinc cèntims, mentres que *La ciudad alegre y confiada* és una fadiga de quatre hores, per l'exorbitant preu de quatre pessetes butaca. Però el germanòfil les paga gustós, perquè el germanòfil és un home incaute i de mal gust.

El Desterrado

PARADOX

En la *Crònica* passada aparegué una errada que era desvirtuada per la seva mateixa incongruència. Deiem referintnos an en Pere Rahola, estimat amic nostre pel qual no sentim més que afecte: «En Pere Rahola resultaria un leader plé d'infamies.» Les infamies eren «ufanies», senzillament.

Del Jardí dels humoristes

EL RECORD SENTIMENTAL

Per la carretera que va de Saint H... a M... passava una llarga columna de presoners alemanys. Caminaven tots ells amb un aire sumís i indiferent; però, la majoria, per això, mostrava mal dissimulades lluiçors de joia en el fons dels ulls.

Els vells soldats francesos, amb la baioneta calada, marxaven en doble fila custodiant-los, satisfets d'haver fet tant bona presa. Eren soldats dels Vosgues, de posat mansoi, però plens de malícia i portant arrelat al cor el clàssic odi contra el «prussià».

Un d'ells, el qui m'ha fet aquestes extraordinaries

revelacions, no semblava pas estar gaire d'humor. Des de que s'havia encarregat, amb els de la seva companyia, de la custòdia dels *boches*, que li ballava pel cap una idea que ell trobava genial, i que devia ésser-ho quan no l'hauria canviada per un vas de cervesa, a pesar de la calda que's deixava sentir.

El francès, tot caminant carretera enllà, anava mirant-se de cua-d'ull un alemany més tivat que'ls altres i al qual abans d'empendre la marxa havia sentit pronunciar alguns mots en francès.

Per fi, un toc de corneta anuncià el repòs i la columna es deturà, arrambant-se tots, els presoners i els altres, cap a un cantó de la carretera. Els alemanys s'assegueren a un marge, sota l'ombra dels plàtans, i tragueren les seves pipes que'ls bons enemics s'apressaren a omplir-les-hi de tabac.

El vell soldat francès de qui parlàvem, somrigué maliciosament dessota dels seus bigotços, com volguent dir: «Ara és la meva». Deixà el fusell a mans dels seus companys i, prevenint-los del tip de riure que's farien ben aviat, se'n anà de dret a encarar-se amb l'alemany tivat que havia estat reullant tot el camí.

—Que sabs el francès?—li preguntà.

—Una mica—respongué l'altre.

—Molt bé. Doncs ja'm faràs el favor de fer-me un petó al c...

L'alemany, que no s'esperava una sortida semblant, refusà indignat d'una tal ofensa.

El vell francès insistí perfidiós:

—Desseguida!... fes-m'hi un petó!... o sinó t'escanyo aquí mateix!...

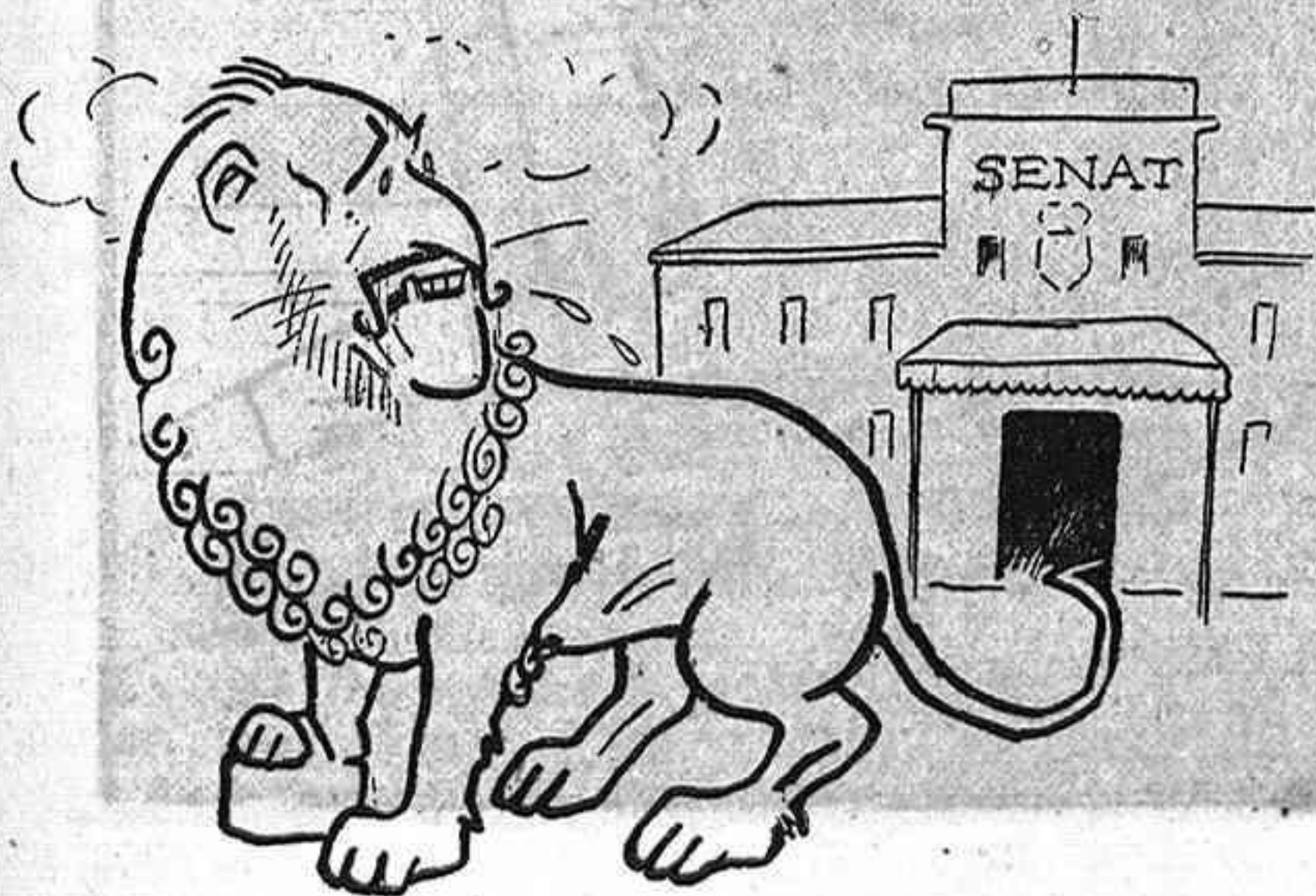
L'alemany no volia consentir de cap manera, però, davant les menaces, no tingué més remei que obeir.

El francès, amb un gest graciós, va deixar caure les calces i s'alçà la camisola:

—Apa, cuita... Un petonet an aquest bé-de-déu d'anques.

L'alemany, tremolant, blanc com la cera, s'ajupí, avançà els llavis i va fer el petó obligat sense mica d'afició. Però... oh, cosa estranya!... Immediatament,—a quin reflexe seria degut?—començà a petonejar amb un gran desfici i amb frenètic entusiasme les anques del *pelut*. S'havia entendrit, de sobte, i no parava de plorar i de petonejar.

El francès, aleshores, s'espantà de sa propia obra

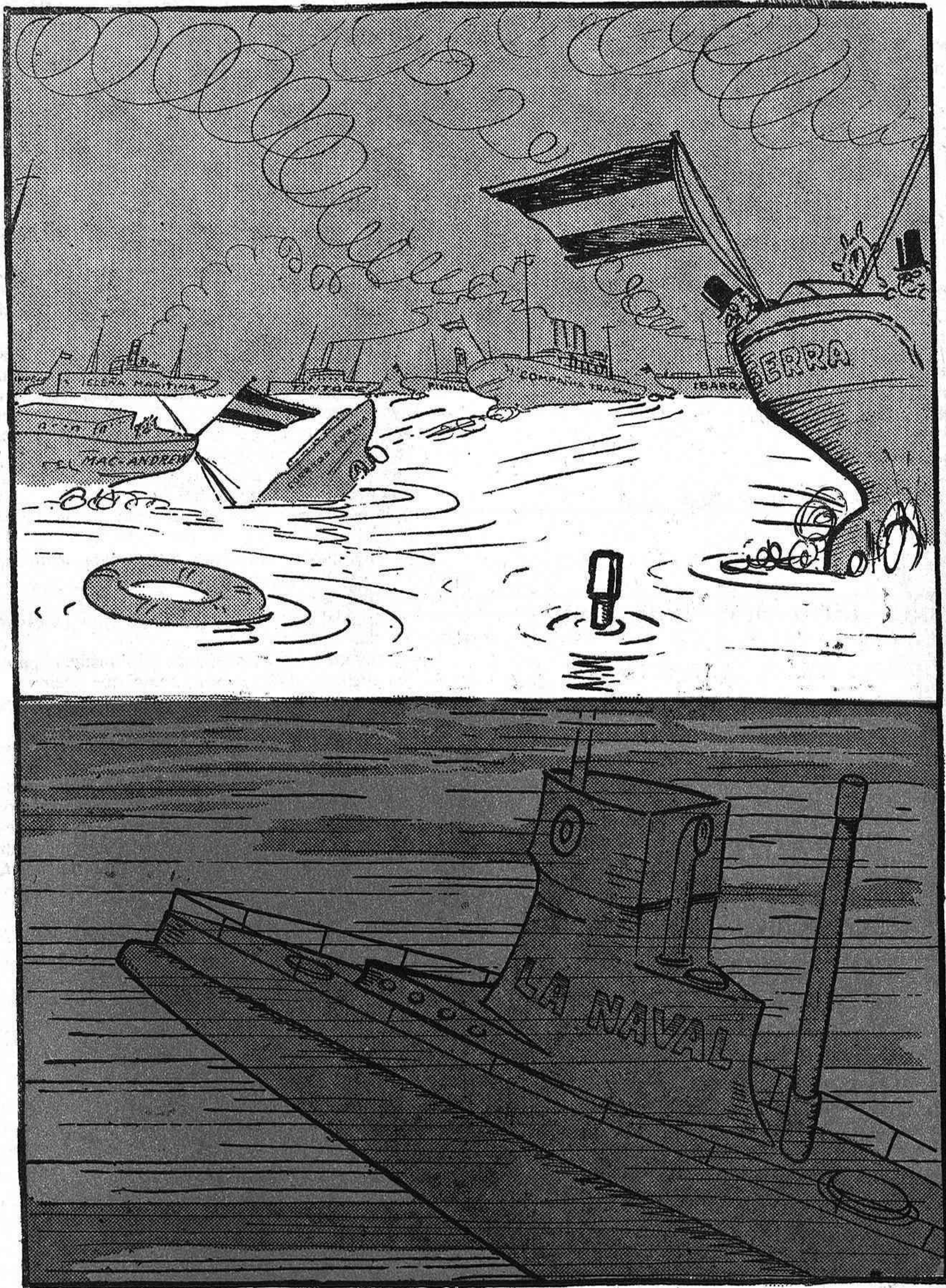

D'UN DIA A L'ALTRE

El temble lleó...

... s'ha convertit en una rata.

La vaga dels mariners, o una batalla naval en perspectiva

cordant-se a corre-cuita, va donar al presoner una mala mirada.

—Perdoneu-me l'efusió — va exclamar el *boche*; — però és el mateix retrat de la meva xicota.

El francès, que era home de cor i generós, va baixar-se les calces avall altre vegada.

F. VAREDES

La lleona

Una lleona casada i a prenys, a l'arribar a Madrid, seduïda indubtablement per la idea de que els seus fills nasquessin lleons lliures i no en la trista condició d'esclaus a què semblaven destinats, determinà escapar-se i tal dit tal fet. Aprofitant un descuit dels seus vigilants, feu servir de *rossinyol* les seves urpes, obrí el pany i al carrer s'ha dit i del carrer a la llibertat dels camps (això últim era una il·lusió que's feia ella).

El seu pas pels carrers produí una sensació inmensa, si s'haguessin escapat els lleons del Congrés o el de l'escut d'Espanya s'hagués declarat separatista, la emoció no hauria sigut tanta; homes, dones, criatures, àdhuc carrers i tramvies, automòbils i conductores fugien espaordits.

Ella prou bramava: No sé pas què hi veuen? Calma! Si jo no'm fico amb ningú... Inútil, ja pots xiular, que si l'ase no vol beure...

Aixís sortí tranquilament de la ciutat i s'internà pels camps que prengué per un desert al veure'ls tan polsosos i pelats. I aixís camina que caminaràs cercant un redós que trobà per fi sota d'unes etzavares.

Mal podia pensar-se, mentres s'entregava al descans, el rebombori que s'havia produït en la capital de les Espanyes.

—Una fera escapada!

—Se'ns menjarà!

—Agafeu-la!

—Mateu-la!

—Pobres fills nostres... Fillets!

I aixís successivament. El ministre, el governador, el quefe de policia i demés autoritats, donaren les necessaries instruccions per a la destrucció de la terrible fera en llibertat. Les tals instruccions consistiren en enviar-li als altres; els altres eren, naturalment, els seus subordinats els quals com a gent manada que són, obeïren armats de totes armes.

La lleona se llevà i com és bestia a la qual no agrada herba, cercà carn fresca; flairà, i sentí una delitosa olor de llana. Caminà envers l'indret d'on provenia i se trobà davant d'un remat; rigué satisfeta i feu:

—Naaa...!

Els bens i el pastor tots s'espantaren, en canvi dos gossots de atura se llençaren a sobre de la bestia, ella els degollà; al veure-ho el pastor s'enfilà en l'únic arbre que hi havia en la planura. La lleona se'l mirà i després començà a menjar-se un bè—naturalment, era Pasqua.

Quan més tranquil esmorzava, començaren a arribar els agents de l'autoritat fent aldarull i disparant fusells, escopetes i pistoles; també n'hi havien alguns que tiraven

pedres i tots cridaven. La bestia digué: El meu mal no vol soroll, i apretà a correr.

Els altres l'empaitaven i ella vinga a fugir, de sobte vegé arribar un tren en direcció a Madrid, i digué:

—A ciutat me'n torno, allí fugen els altres en contes de fugir jo. I en efecte saltà per enfilarse i fou despedida y aixafada. (R. I. P.).

Ha estat una llàstima, perque d'haver-li deixat fer el seu fet com se proposava, aviat en les nostres terres hi haurien hagut altra volta lleons i lleones, cosa molt necessaria allà on tots som bens i no hi ha més lleona que el drama d'en Villaespesa.

Anècdotes d'en Joffre

FÒRA MIGRANYES!

Un dels seus oficials d'Estat Major se planyia un jorn d'una forta migranya. En Joffre li va dir que ell no coneixia aqueix mal de moda que fa patir a tantíssima gent.

Al preguntar-li, l'oficial, si sabia algún remei per a curar aqueixa enfermetat, el generalíssim respongué somrient:

—Home, precisament per a curar-la, no; però, per a prevenir-la, sí que'n tinc un.

I el brau català descapdellà així la seva recepta:

—Tot és qüestió d'hàbits, de costums. Voleu saber quin era el meu règim de vida abans de la guerra?... Estiu i hivern, llevar-me a les sis. El dematí compartit entre un treball seguit i una bona passejada. Esmorzar senzill i ràpid. A la tarde, més treballar i més passeig. Dinar per la gana que tenia i anar-me'n al llit a les nou o a les deu tot lo més tart. Tot això que us dic se resumeix en sapiguer barrejar un treball regularitzat amb una distracció higiènica; menjar i dormir per lo que'l còs demana. Així ho vinc fent des de fa cinquanta anys, i gracies an això, tinc la carnadura ferma, els nirvis sans i l'esperit tranquil. Es clar que la guerra ha vingut a transformar en part aquest programa de vida. El treball ara és molt més pesat i a ell haig de dedicar moltes més hores, i moltes menys a dormir i a passejar, però la testa segueix sòlida i és per aquesta causa que ho puc ben soportar.

LA PIÇARRA

Es la sala d'una petita escola, en un poblet de França. Ni mestres, ni alumnes. L'escola, lo mateix que les altres cases, han tingut de evacuar-se, car els canons retronen a la vora i l'aproximació dels prussians és imminent.

No obstant, algú hi ha, en la sala del col·legi, que treballa. Un raig de sol que entra per una finestra il·lumina tota la piçarra, a la qual hi ha enganxat un gran mapa. Un home l'examina amb gran serenitat, tot prenent notes; és un home sapat, ferm, amb la testa ben clavada damunt d'amples espatlles: és el generalíssim Joffre.

L'home ha trobat un redós tranquil i solitari en la sala d'aqueixa petita escola, tota deserta, i ha volgut com-

plir en ella el seu delicat treball quotidià. Aprop d'ell hi ha una taula senzilla totalment atapeïda de papers. Són plànols de la guerra. A un cap de la taula hi ha instal·lat un petit aparell telefònic.

Tot, papers i telèfon, tot desapareixerà amb el generalíssim. Una cosa sola restarà: la piçarra, la piçarra negra damunt la qual el gran Joffre haurà seguit les evolucions dels formidables exèrcits.

Ismés tart, després de la guerra, és a dir, després de la victòria, quan els petits infants tornaran a asseure's en els bancs de l'escola, ells també escriuràn pel seu compte damunt la piçarra; hi escriuràn amb la plena consciència de que allí, en el mateix recó, en la mateixa piçarra, un general francès hi treballà; un gran general del qual se dirà que la seva sang freda i la seva energia contribuïren, durant l'època tràgica, a la salvació del país.

A. DEL F.

Un host

Hem tingut d'hoste an aqueix home extraordinari que's diu Vicens Blasco Ibáñez. No ha visitat cap polític, ni home de lletres. No ha donat conferències, ni escrit articles. «Són capaços de dir que vinc altra vegada a preparar la guerra!»

En Blasco—això sí que és complet a cau d'orella— tornarà d'aquí un mes, llogarà una torreta i s'establirà a Barcelona. Amb ell vindrà tot un món estrafalari, bellugadiç i encisador: les grans actrius i els actors que ha fet famosos el cinematògraf. Se posarà al davant d'una gran casa cinematogràfica i Barcelona entrarà en el món de les pel·lícules, a lo ianqui, plena de magnificències.

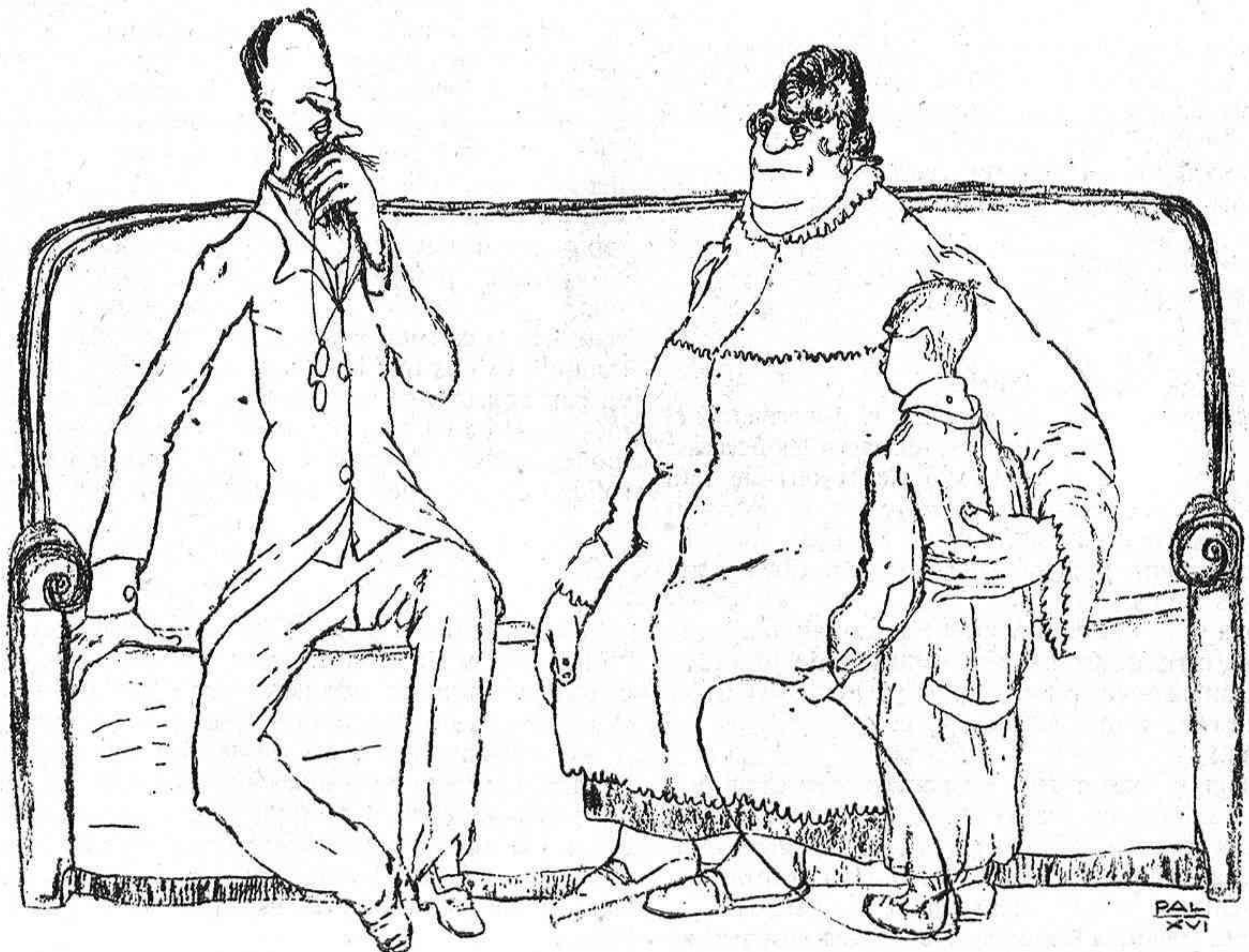
—He volgut que la companyia, per a desenrotllar aquest negoci, es recordés d'Espanya i, dintre d'Espanya, Barcelona...

I en Blasco, que no sab res d'en Cambó, ni de cosa alguna de política indígena, ens va dient: «Jo no sento res en castellà, ni la literatura, ni les costums, ni el seu esperit encarcerat i irritable. Prefereixo Ulises a Don Quixot. I és que jo sóc llemosí, mediterrani...»

Si en Blasco lloga una torre i es declara llemosí i prefereix Ulises a Don Quixot, al cap d'un any se fa nacionalista, i fins en *Xenius*, si presenteix que pot fer distribucions de profits o de vanitats, li presidirà un banquet de desagravi, declarant-lo a l'endemà noucentista de primera classe.

La santa mandra

En aquesta ESQUELLA dels nostres treballs, hem santificat, amb un esplèndid número extraordinari, la santa mandra que Déu ens dó. Ara, l'Academia de Ciències, vol aprofitar la pensada de França de modificar l'horari, per a que el treball ens sigui més lleuger. Lloa

—Oh, jo, senyora, sento una passió per Pitàgoras.
—Veü... d'això sí que no n'hem menjat mai.

Exàmens

da sigui per sempre l'Academia de Ciències! Lloada l'hora que'ns vol treure, encara que, en el fons, no facin més que escamotejar-nos el descans.

Nosaltres, en aquestes qüestions del treball, pensem com un digne funcionari municipal que'ns mostraven l'altre dia com el més fervorós adicte al partit de la mandra. Ell arriba més enllà de l'Altadill. No hi han anys durant els quals un no pot fer res; hi han anys, en els quals, un home no deu fer res.

Un dia, en havent dinat, la família del bon funcionari municipal, feia pensaments sobre el pervindre dels fills. El més gran deia: «Jo seré enginyer». El petit, més modest, afegia: «Jo treballaré de mecànic». El pare escoltava aquells propòsits, rondinant; però, al sentir que'l fill petit conjugava el verb treballar, clavà un cop de puny a la taula i anuncià cridant blasfèmies:

—Me c... co... El que torni a parlar de treballar en aquesta casa, el fumo pel balcó.

Ara és funcionari municipal. Es un home conseqüent amb les seves idees.

Reülliscades

Llegim en *Iberia*: «Los rusos han hecho cien mil prisioneros y han cogido docenas de cañones.» Per lo vist abunda el bon humor entre els austríacs.

El Ciero ens anuncia que existeix un general anglès que's diu Collins. Es possible. A la Gran Bretanya abunden molt els senyors Collins, uns senyors que a València resultarien molt pintorescs: «Ché, Collins!».

Passa cap a les calmoses delícies de Palma en Gabriel Alomar. Arriba de Figueres, i del seu pit no surt més que un plany pels exàmens. Una àliga, ensenyant a volar a un colomí... Realment, l'Alomar té dret a que'l tinguin per un Crist de la pedagogia.

I ens conta una anècdota d'Institut en exàmens. Són un professor i un alumne de Literatura:—Quina és la novel·la espanyola més famosa? L'alumne calla.

—El «Quixot», home, el «Quixot».

Una nova pregunta:

—Sab el nom de l'autor del «Quixot»?

L'alumne calla. Insisteix el professor, i calla. Aleshores, el professor, enfadat, crida:

—Miquel de Cervantes Saavedra.

L'alumne s'aixeca i comença a anar-se'n.

—Per què se'n va?

—Es que'm pensava que cridava a un altre.

Riem l'anècdota de l'Alomar, i un del rotllo ens conta un episodi de la vida escolar d'en Llibre. Perdoni'ns en Llibre que fem pública una anècdota d'adolescència. En Llibre és un home que té totes les nostres absolucions d'ençà que sabem les seves històries senyorials i que's va fer dibuixar els mobles per en Traviano.

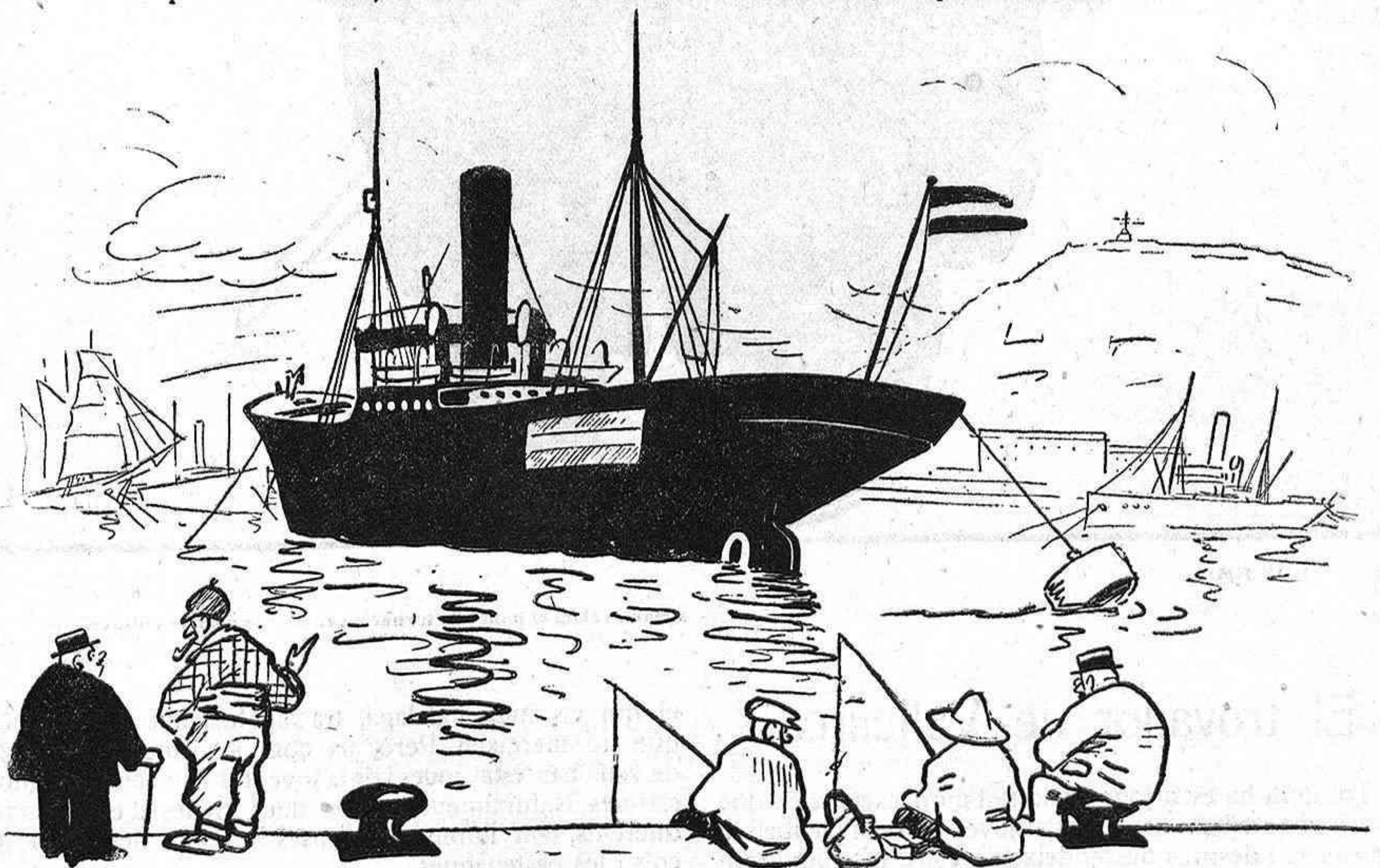
An en Llibre—ens diu l'amic—li preguntaren pels Reis Catòlics:

—Sab vostè com se deien els Reis Catòlics?

—Sí, senyor.

—Aveiam...

—Melchor, Gaspar i Baltasar.

INSTANTANIES FUTURISTES

El «puerto alegre y confiado», o la vaga de mariners

DON EMILI

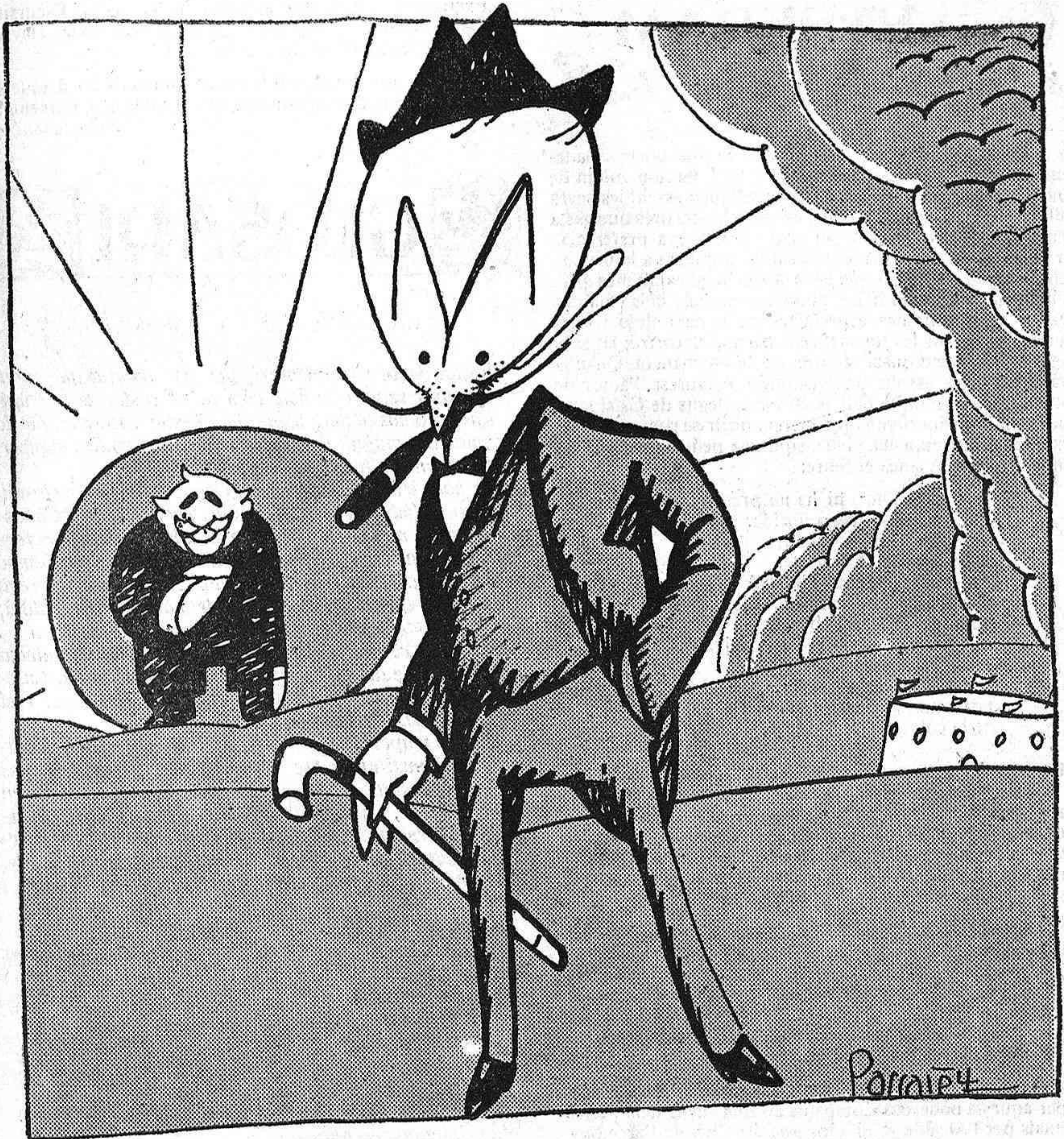
—Veiam, veiam si hauré de tornar a canviar de posició política.

El trovador de Vallcarca

Tot-hom ha estat jove en aquest món, excepte els que ni a joves arriben; havent estat joves és com arriben a homes fets i després descendeixen a vells. D'aquests n'hi han de dues menes: una la dels vells gloriosos que amb els anys van adquirint més coneixement, més experiència, més tolerància bondadosa, etc., etc., i uns altres que, al contrari, a mida que va descendint la curva de sa vida se tornen repatanis, poques-soltes i sobre tot ingrats amb

el qui els cuida i afalaga, tractant-los amb un respecte que no mereixen. Però, sia com sia, ambdues classes, de vells han estat joves i de la joventut han sentit els entusiasmes. Naturalment que en dues menes d'entusiasmes diferents, tant floreixen les roses i els ametllers com les cols i les pastenagues.

Diem tot això per a explicar el per què de la rabia que en Salas Antón té a la llengua catalana i a les coses de la seva terra. Doncs si aquest vell repatani, poca-solta (allò del tunel de la Mancha i la mort d'en Granados és èpic en aquest sentit) i sobre tot ingrati amb el catalaníssim

EL «ALEGRE Y CONFÍADO»

— Je maurista?... Mireu si l'estimo gaire, an en Maura, que m'hi giro d'esquena.

districte de Sabadell que l'elegí diputat, també sentí els entusiasmes juvenils, i mai dirien per lo que va donar-li? Espanteu-se. Per la poesia.

Aquest rabiós anticatalanista d'avui era soci de «La Jove Catalunya», la primera societat catalanista de la qual tants i tants poetes sortiren; an ell també li agafà la passa. Primer cercà un pseudònim per a firmar ses obres immortals, i recordant al «Gaiter del Llobregat» i al «Floriol del Ter», se batejà a sí mateix amb el magnífic nom de «El trovador de Vallcarca».

I florí; però ¡ai! les seves obres s'han perdut, o millor,

s'han llençat perquè tot-hom s'adonà desseguida de que eren flors de pastenaga.

D'aleshores agafà rabia a la nostra parla i voldria que s'oblidés, perquè si mai se descobrien les seves obres no tingués d'averkonyir-se'n.

Si algún diputat vol fer-lo enfadar que li digui:

—Prou! Que calli «El trovador de Vallcarca»!

NOVES CANÇONS, per *Joan Arús*.—El jove poeta sabadellenc acaba de publicar, amb aqueix títol, un nou volum de versos. La claretat i la senzillesa continuen essent les seves millors qualitats. En Joan Arús, és un dels versaires que gasta menys enfarfecs retòrics i per això i per la seva preferència per la sinceritat i les formes clàssiques-populars a la manera d'en Maragall, és per lo que cada dia el llegim amb més gust. Es un enamorat de les belles minucies íntimes, dels enlairats ideals i dels magnífics espectacles de la naturalesa i totes aqueixes coses ens les trasmet sens *trampa ni cartró*, tal com les sent, i les sent quasi sempre de bona manera. Quan la seva musa hagi assolit una completa maduresa, l'autor de *Noves Cançons* serà un dels poetes més llegits de Catalunya; avui és un lluitador digne, que mereix obrir-se pas, perquè és dels que porten empenta. Heu's-aquí una petita mostra de les composicions que tanca el llibre:

A dins de l'hort hi ha un presseguer
que s'ha posat vesta florida.
el mou un aire joguiner,
d'una tebior amorosida.
En el cel blau com l'il·lusió
un núvol blanc s'hi balanceja,
com una vela en la blavor
del mar que en dolça pau oneja.
Passa l'amiga pel carrer;
ja l'abrigall no porta ara:
porta una vesta alegre i clara
de la color del presseguer.

LOS TEMIBLES OJOS, per *Max Kröfföski*.—Aparentment és una novela; en el fons és tot un tractat de psicologia amorosa, com tots els llibres que han vingut publicant-se amb èxit del mateix autor. Atréviments picarescs al costat de profundes idees; escenes interessants, al costat de descripcions plàcides plenes d'enginy i filosofia... ¿Què voleu més per a passar unes quantes hores de calor a l'ombra d'un garrofer?

NOVES IDEALITATS, per *Ernest Moliné i Brasés*.—Discurs presidencial en la festa dels Jocs Florals de Lleida, celebrada el 12 de maig d'enguany. L'autor ha sabut enllaçar en aqueix bell parlament les noves orientacions de la poesia amb les transcendències morals referents a l'actual guerra; i, gracies als bells pensaments i a la forma exquisida, en resulta un estudi de alta espiritualitat digne de llegir-se.

CATALANA DEL GAS Y ELECTRICIDAD (S. A.).—Rectificació feta per aquesta poderosa Compañía als dictàmens dels Pèrits nomenats per l'Alcalde y el Governador Civil de Barcelona amb motiu del augment del preu del gas. Llegint aquest follet sembla que els senyors gasistes tinguin raó, però és que'ns pinten la qüestió a la seva manera. Nosaltres, naturalment, com a bons consumidors de fluit, no'ls creiem ni de mitja paraula.

POR LA LIBERTAD DE LAS PÓLVORAS Y EXPLOSIVOS.—Follet editat per la societat proteccionista espanyola «El Fomento Industrial y Comercial de Eibar». Com el títol ja ho indica, en ell s'hi aboga per la fabricació lliure de projectils i pólvores a Espanya.

ACADEMIA ANTILLANA DE LA LENGUA.—Estatuts proposats pel Dr. *José de Diego*, aprovats en la segona Assambla General de l'Unió Antillana, secció de Puerto Rico, el 8 d'abril de 1916.

SECRETARIAT D'APRENENTATGE.—Memoria dels treballs fets des de la seva fundació fins al 31 de desembre de 1915.

EXCURSIONS.—Noticiari mensual de la Secció Excursionista del Ateneu Enciclopèdic Popular de Barcelona. Havem rebut el corresponent al més de juny.

MÚSICA.—Tenim damunt la taula el número 35 d'aqueixa important revista d'art filarmònic que's publica a Barcelona.
SEPT-SCIENCIES

LA FEBRE DE LA PARAULA

En tot debat parlamentari, per poc debatut que sigui, hi té d'haver sempre la nota còmica al costat de la tràgica. En el famós debat sobre la qüestió catalana, per la seva mateixa magnitud i transcendència, no podien mancar-hi ni l'una ni l'altra.

La nota tràgica l'han donada aquest cop el porta-vèu dels regionalistes i el porta-ciris del cooperatisme. Cadasquí a la seva manera i ambdós a la mida de les seves forces, han donat aires de tempesta a la comedia: en Cambó ha tret la caixa dels trons, i en Salas Antón la pèga-grega dels llamps: el primer, en defensa del nacionalisme català; el segon, en defensa de l'unitat espanyola.

La nota còmica l'han donada, en aquesta mateixa ocasió, el jefe del Govern i el Director de Primera Ensenyança; el primer, parlant sense saber lo que's deia, i el segon, volguent parlar i no poguent.

Les interrupcions ameníssimes del senyor Royo Villanova, han constituit, sobre tot, el clou de les patriòtiques sessions; han sigut com l'entrada obligada dels clowns en el circ eqüestre, i han fet les delícies del bon públic neutral. Regularment, metòdicament, amb intermitències fictives i ordenades, com el cèlebre «bombardeig de Belgrado», el lloro anti-català vinga fer ridícols batements d'ales i vinga dir:

—Vui parlar!

I en Romanones, veient-se la pedregada a sobre, vinga contestar-li:

—Calla, mussol!

—Demano la paraula.

—Doncs no la tens.

—Jo parlaré.

—Te'n guardaràs com d'escaldar-te.

—Deixeu-me parlar, o sinó revento.

I en Romanones, autoritari:

—Et clavaré un cop de cetro,
si t'haig de tornâ a avisar...

Per sort de Catalunya, el Director de la Mala Ensenyança no ha parlat. Veritat és que'ls unitaris centralistes no tingueren necessitat de la seva defensa. D'entre els mateixos catalans havia sortit el seu paladi més ferm i decidit: el diputat per Sabadell senyor Salas Antón. Era una defensa dèbil, en estat de completa aфония; una vèu que no anava més enllà del coll de la camisa de l'orador, però era una vèu i un vot.

Han parlat ja quasi tots, perquè la febre de la paraula s'encomana en aquella casa mateix que'l xarrampió. Han parlat ja quasi tots i encara no s'han entès, i és difícil que s'entenguin. Que parli en Royo Villanova, que reventi d'una vegada; a veure si amb el seu misto de garibaldi porta una mica de llum als esperits.

—I bé, què li va semblar *La Ciudad alegre*?
—Per a passar-hi el rato,... pshè!... però per a viure-hi resulta molt aburrida.

Però ja parlarà, al cap-d'avall. I parlaràn els altres altra vegada, i encara no s'hauràn entès.

I, finalment, tornarà a parlar en Salas Antón per alusions, i an aquest sí, que, pobret, ja no li contestarà ningú.

La resposta li donaràn els electors de Sabadell. Els electors de Sabadell li diràn, com si ho vegessim: Ves-te'n Salas-Antón, que'l que's queda ja's compon.—XARAU.

Volíem parlar, segons havíem anunciat, en aquesta petita crònica, de teatre català. Però a l'agafar la ploma, quasi ens venen ganes de no parlar-ne. Per varies raons:

- a) Perquè ja ho havíem anunciat.
- b) Perquè lo que hem de dir ni és massa elogiós ni massa agradable.

c) Perquè ben bé, ben bé, no sabem què dir.

En efecte: ¿què podem dir d'aquestes isolades sessions de teatre català, apart de l'elogi que, per son entusiasme i sa bona voluntat, mereixen els organitzadors?

Vida migrada aquesta que arrojega el nostre teatre! Pot-ser sí que aquestes periòdiques manifestacions podrien revifar-lo una mica, si a la bona voluntat, a la cridanera i ostensible bona fè, hi acompanyés l'acert més o menys sorollós i sobre tot una major cura. I per ara, cal confessar-ho, això no s'ha vist en aquestes manifestacions a què hem aludit.

Sí! Sí! Ja'ns emboliquem! ¿Veuen com teníem mitja raó de no volguer parlar-ne? Doncs ni unà paraula més.

Ja estem entesos.

I ara seguim parlant de teatre català... però traduït. La companyia Guerrero-Mendoza ha estrenat *Clitemnestra*, tragedia grega d'en Carrión. Mai serà prou alabat aquest gest d'en Díaz de Mendoza que sap recullir totes les noves palpitations de la jove literatura.

L'obra d'en Carrión, que ha obtingut un èxit molt honrós per la noblesa que ella mateixa porta en sa orientació i en sa forma, és un intent de humanització de la tragedia grega. La fatalitat queda ennoblida en la força del sentiment i el destí, és una resultant de les potencies vives i espirituals de la vida. Anima humana en les palpitations eternes; veu viva en les passions de l'ànima. En Carrión ha estudiat als clàssics grecs, però no'ls ha imitat. Sobre'l llevat clàssic ha modelat amb les mans ferrenyes d'un escultor de tragedia, la estatua nova.

Es això l'únic que volíem dir. No som d'aquells que al sentir: «Agamemnon, Ifigenia, etc.» surtin del pas anomenant Sófocles, Eurípides, Esquilo. Volem que consti aixís. No hi ha que confondre els termes. Lo interessant, an en Carrión, és precisament lo seu. Si aixís no fos, no valdria la pena de parlar-ne. Aixís ho ha degut creure en

Díaz de Mendoza. I nosaltres també.

En l'interpretació se distingí notabilíssimament la senyora Guerrero, l'única actriu tràgica, veritablement genial, de que podem enorgullir-nos. Molt bé, en son difícil paper de *Cassandra* la senyoreta Ruiz Moragas.

Ara fóra'l moment de parlar de *La ciudad alegre y confiada*.

Encara? sento que diu el llegidor. Sí; encara. Seria precis tenir molt més espai del que disposem per a poguer escatir i esbrinar les raons de moltes coses que voldríem dir. Però totes aquestes qüestions se tanquen en dues, com diuen dels manaments, *es a saber*:

- 1.ª ¿Es lícita la predicació d'idees, en el teatre?
- 2.ª ¿Les idees exposades per en Benavente en sa darrera obra, ho són amb art i bellesa?

Heu's-aquí tot el moll de la qüestió.

Senzillament en aquestes dues preguntes, millor dit, en les respostes que'ls hi corresponen, se tanquen totes les cridaneres discussions, tots els aldarulls que, entorn an en Benavente i la seva obra, s'han promogut.

Però són tan clares aquestes respostes que l'intel·ligència d'alguns arlequins ha volgut complicar-les.

GLOBOS A PARELLS

—Miri, que són enlaire!
—Cà!... Si amb la mà s'hi podria arribar!

El temps fa són camí i tot ho ha d'aclarir.

L'obra fou molt ben interpretada per la companyia Guerrero-Mendoza.

A «Romea» s'ha despedit la Plana-Llano.

A reveure! Ja són de casa i no'ls hi hem de fer compliments.

Díme cres va debutar en el mateix teatre la companyia que baix la direcció d'en Martínez Sierra, porta dues figures tan estimades a Barcelona com són la Bàrcena i en Simó Raso. Va posar-se en escena *El Reino de Dios* del que parlarem així com de la companyia la setmana entrant.

FARFARELLO

ELS DEPORTS

Com cada any les regates de Pasqua del R. C. Marítim, resultaren un èxit esclatant.

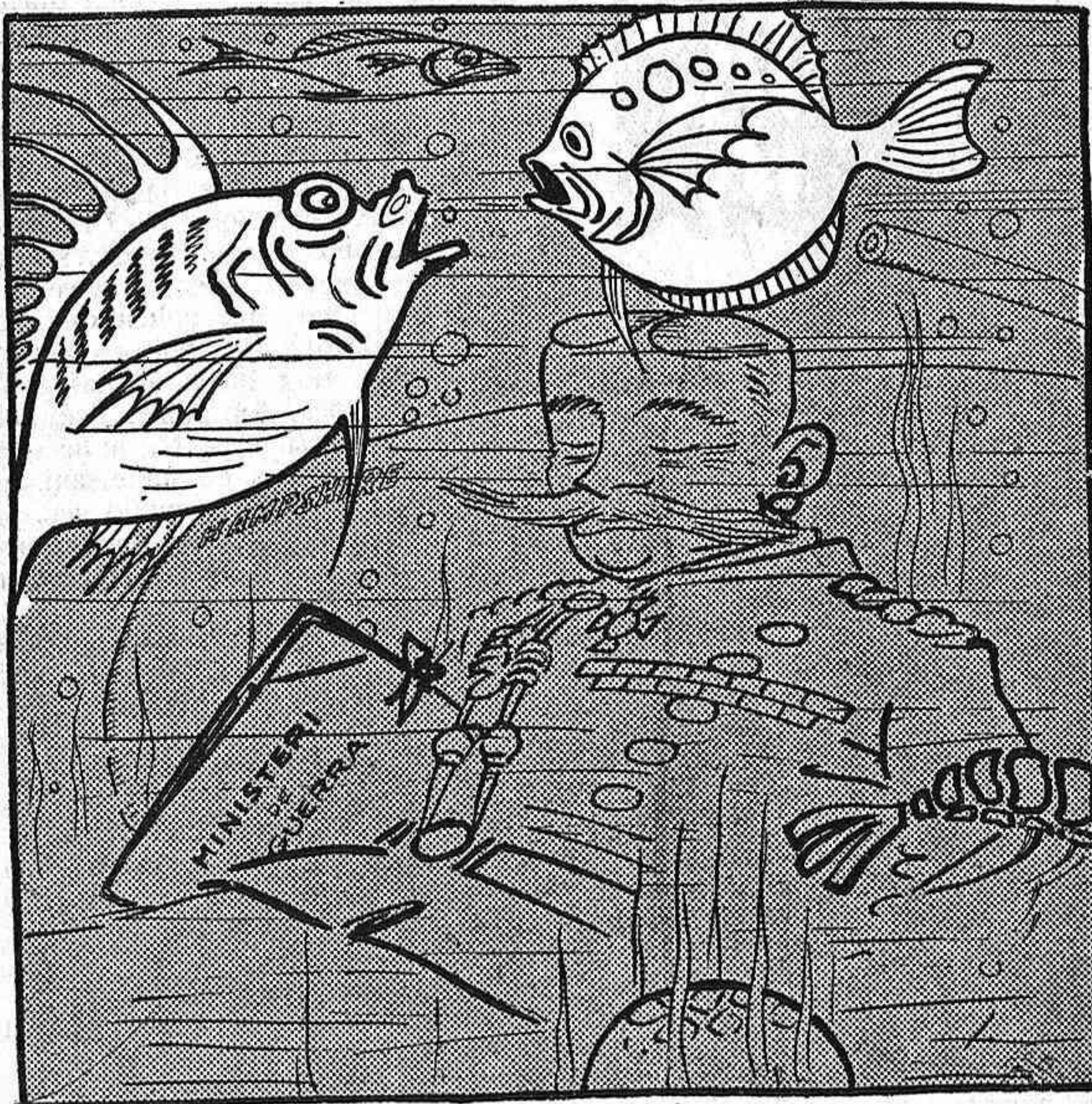
Una concurrència nombrosa i distingida omplenava l'anden de l'estació marítima del moll de Barcelona, lloc de les regates. Entre ella s'hi destacaven joiosament els vestits de tons clars de belles damiseles que formaven un conjunt agradabilíssim i encantador.

Diem encantador, perquè més de un individu del sexe lleig (segons s'acostuma a dir), se quedava embadalit davant de tantes *gracies* femenines reunides, i estava a punt de proclamar a la nostra ciutat mediterrània la patria única de la bellesa.

Mes anem a les regates. A pesar de mancar-hi equips estrangers, per mor de la guerra, i equips del reste d'Espanya, per mor del *canguelo* d'ésser derrotats un cop més, hi havia interès per a veure qui guanyaria enguany el Campionat, d'entre'ls dos rivals: R. C. Marítim i Club de Mar del Centre de Dependents, els quals se la porten menaçada de temps.

Començà la festa amb una regata a vuit remes per a mariners de guerra que guanyà la *Sirena* amb mariners de la Comissió Oceanogràfica. Com que'ls donen cent pessetes, estan més contents que unes pasqües.

Continuà amb una regata de canots de passeig a dos remes en la que n'hi prengueren part set. Guanyà el

EN ELS MARS TRÀGICS

—Sembla que'ls peixos grossos també hi cauen.
—Sí, però aquest, mort i tot, encare és capaç de menjar-se els altres peixos.

Desengany del R. C. Marítim, arribant segons l'Englantina i el Brunzent del Club de Mar.

I vingué el clou de la festa amb la regata de iols a quatre remes en punta i timoner. Els de Valencia, anunciats, no compareixen; es veu que estan cansats de perdre. Hi han, doncs, dos equips del Marítim, dos del Club de Mar i un de Tarragona que aquest any debuta. El trajecte és de 2000 metres amb una virada. No sabem perquè no's fan tres virades com abans, ja que semblava molt més bonic i el públic podia apreciar millor la cursa. Misteris del R. C. Marítim.

S'afilaren les cinc embarcacions susdites a la senyal convinguda i al sonar el tret de sortida, arrenquen totes amb bon dalit. Al cap d'un rato els perdem de vista i esperem *assenats* que tornin. Vaja que és una tonteria això d'una sola virada! Al poc rato comencen a projectar-se en l'horitzó les gràcils embarcacions i creix l'interès; qui guanyarà?

N'han sortit cinc i ne tornen quatre; l'equip Raldiris del Club de Mar amb el *Salou* se disputa la devantera amb el den Santa del Marítim que porta el *Manelic* i li va guanyant terreny visiblement; a poca distancia l'equip Santos també del Club de Mar amb el *Monturiol*, va estalonant al del Marítim. A darrera de tots venen els de Tarragona. Els alemanys s'han retirat cap allà baix, lo qual celebrem moltíssim perquè ens atipen aquests nois; ja no haurien d'ésser alemanys.

A l'arribar a la fita l'emoció és immensa, però el *Salou* dels dependents va avançant majestuosament i, embalant, arriba amb tres llargs d'embarcació d'aventatge sobre'l *Manelic*. A tres llargs més d'aquest arriba el *Monturiol*. Sona la marxa reial, no sabem perquè, i cauen fetes a troços les il·lusions dels del Club de *pedra*. Enguany queda campió d'Espanya i detentor de la copa del rei el Club de Mar del Centre Autonomista de Dependents.

Celebrem aquesta victoria dels nostres amics que, de cop i volta, els col·loca a la devantera del *rowing* espanyol i felicitem efussivament an aquests xicots que's diuen Vidal, Boronat, Rigol, Gutiérrez i al timoner Raldiris pel seu esplèndid entrenament. Siguin constants i no abandonin mai la senyera catalana del Club de Mar. Que'ls que en sport obren amb serietat i abnegació acaben triomfant sempre.

—El diumenge semblava un dia destinat a la victoria del Centre de Dependents en tots els terrenys deportius.

A l'ensemps que'ls bogadors del Club de Mar guanyaven el Campionat d'Espanya, al camp del *Barcelona* se jugava un partit de foot-ball entre el *Català* i el *Barcino*, aquest darrer perteneixent al Centre, qual partit fou guanyat pels *barcinencs* per 8 goals a zero.

Degut an aquesta victoria queden classificats per a les finals de segona categoria i per lo tant, amb la probabilitat de devenir campions si l'entusiasme i l'empenta no'ls manquen.

—El dilluns de Pasqua els senyors del *F. C. Barcelona* ens obsequiaren amb un partit entre'l primer equip d'aquest Club i el del *Espanyol*, *los eternos rivales* que els hi diuen, encara que són més amics que ningú.

Allí poguerem apreciar que la bona fè dels barcelonistes és inagotable ja que acudiren en gran nombre al camp i s'entusiasmaren i s'enfadaren amb els espanyolistes com en aquells bons temps en que en Tiago Massana anava a pinyes amb tothom. Vaja, *señores*, no abusar.

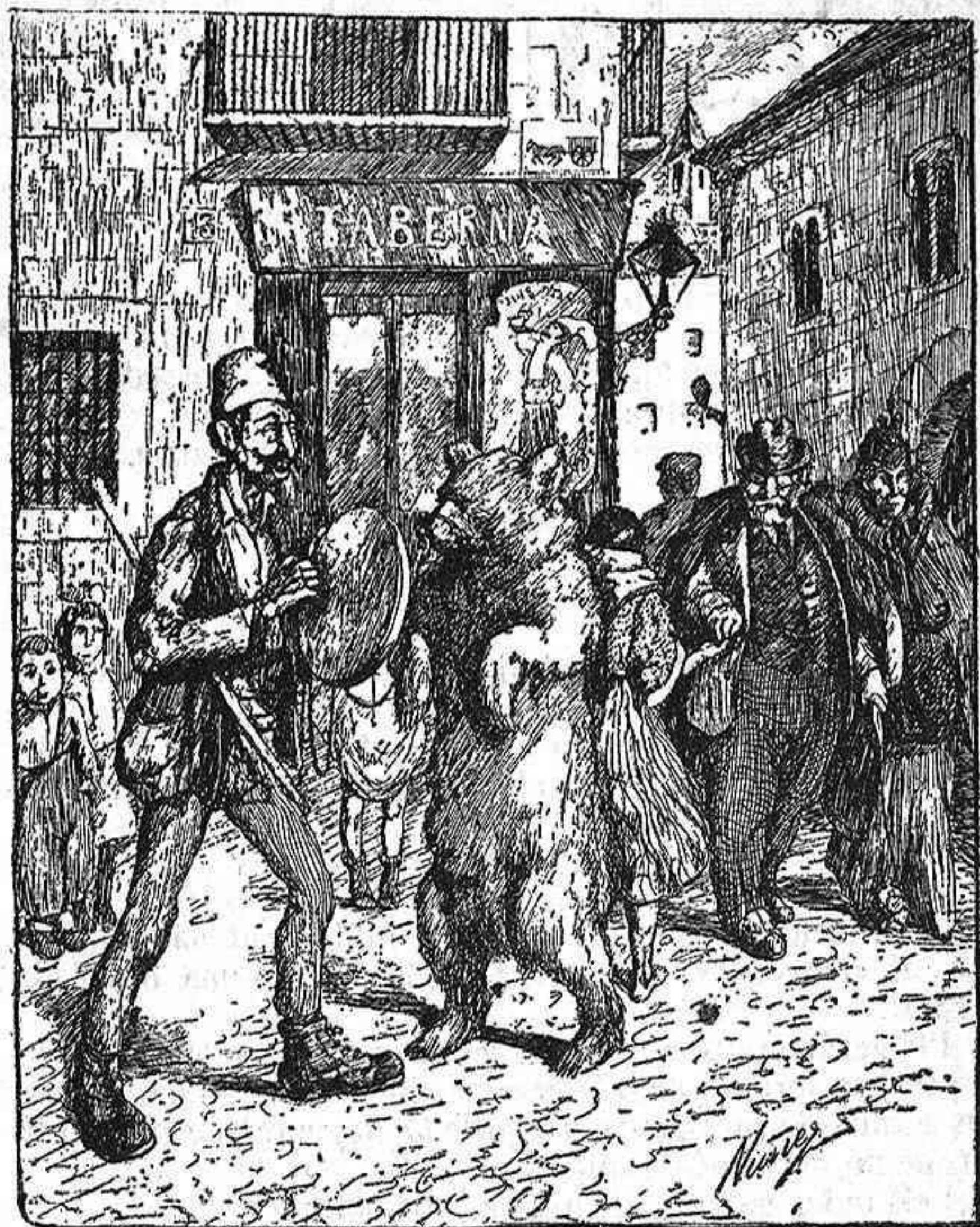
El resultat fou 3 a 2 a favor dels barcelonins que, dit siga amb perdó, ho feren bastant malament.

HIP

Amb motiu del galimaties de festes que presenta la vinent setmana, L'ESQUELLA DE LA TORRATXA es veu precisada a sortir

DIMECRES, DIA 21

Ja ho saben, doncs: fins dimecres que ve.

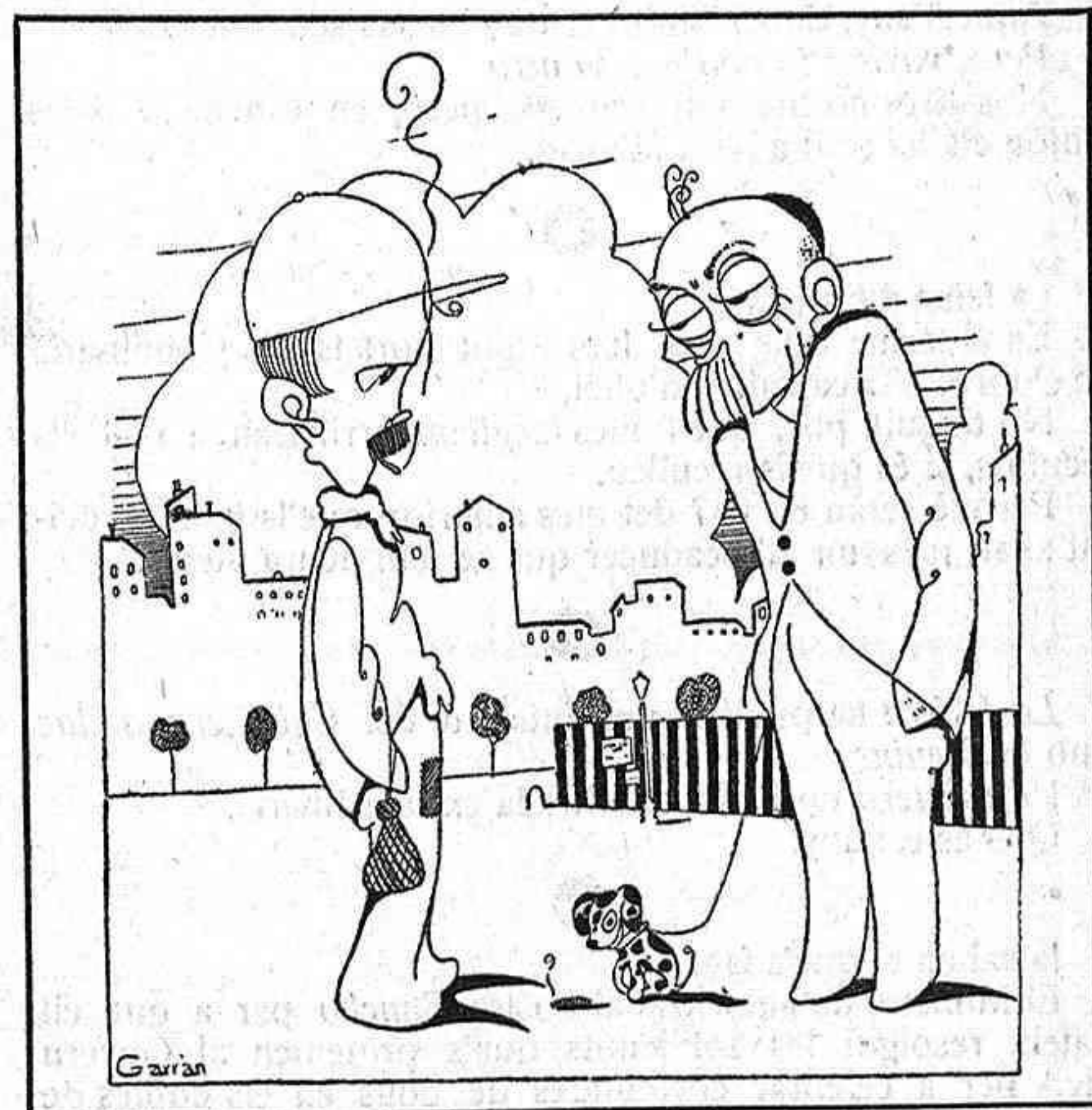

El turc.—Culta, balla.

L'ós.—No vui ballar.

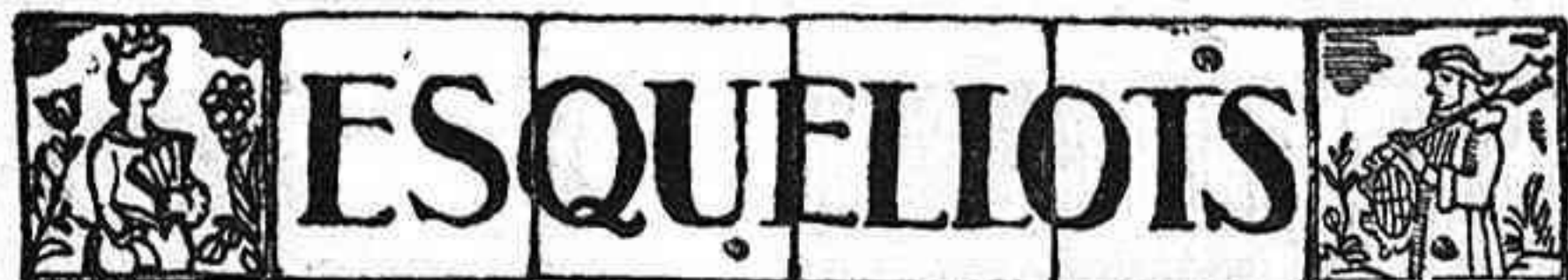
El turc.—Balla, com set diantres!

L'ós.—No'm dona la gana, que ara els russos guanyem.

—De quina casta és aquest goç?... dels peters?

—No us ho sabria dir; soc una mica sort, i de nàs tampoc hi sento gaire.

Les impressions sobre el debat parlamentari rebudes directament del *redondel*, són aquestes:

En Cambó, bé amb la «muleta», però mostrant més art que valentia. En la sort de matar, a l'altura d'en *Llapisera*.

En Romanones, tonto i covard, únicament passador fent de *Don Tancredo* i tirant-se de cap a... la barrera.

En Salas Antón, molt afònic, però molt anti-català. Al corral, per renegat!

I aquí pau i després gloria.

Segueix essent el plat del dia, al Congrés, la llengua a la catalana.

Tots els que'l tasten se'n van llepant-se els dits: els uns, perquè se'ls han sucats, i els altres, perquè els hi han picat.

Tots els temors de *hule* amb motiu de l'estrena benaventiana al «Novetats», s'esmunyiren plàcits com una nuvolada d'estiu.

Els germanòfils, que hi anaven disposats a aplaudir fós lo que fós, se sortiren amb la seva; els de l'altra banda, disposats a xiular la més petita *etzegallada*, hagueren de fer el mut, perquè no hi hagué de què.

I els independents, els neutres, tots adormits.

Total que no va arribar la sang al riu. Perquè no hi havia sang.

A la platea, horxata, i a les taules... aigua calenta.

Sembla que, per no tenir vestit decent, l'*hereu* i la *pubilla* no sortiran al carrer.

Aquest any, doncs, tindrem un Corpus sense gegants.

Però, *váyase lo uno por lo otro*.

Nosaltres no tindrem gegants, però, en canvi, en Salas Antón els ha anat a fer a Madrid.

La feina d'En Jafà.

En el terme d'un mes han sigut portats a la Comissaria de Pobres 637 captaires d'ofici.

No tinguin por, que'l mes següent arribaran a 638 els recullits, si és que'ls recullen.

Perquè seran els 637 del mes anterior, que'ls hauran deixat anar, més un d'escaducer que se n'hi deurà afegir.

La Esfera ha publicat una interviu del *Caballero audaz* amb en *Xenius*.

I *La Esfera* no ha fet una tirada extraordinària.

Que és estrany!

Ja saben el que's fan.

El Ministre ha autoritzat al nostre *Sancho* per a que ell mateix resolgui les sol·licituts que's presenten al Govern Civil per a celebrar corregudes [de bous en els pobles de Catalunya.

Això és tant com dir que concedeixi tots els permisos.

I es comprèn.

Davant les menaces d'en Cambó, el Govern lo que vol és *nacionalitzar-nos* a l'espanyola. I per això no hi ha com inculcar-nos el flamenquisme.

Ja veuràn com a l'inauguració de la Plaça de Toros de Manresa és capaç d'assistir-hi oficialment el ministre d'Instrucció Pública, o d'enviar-hi un representant: el senyor Royo i Villanova.

Mítig a «Novetats». Controversia pública entre don Jaume i en Lerroux. La gent ne sorti defraudada. ¿Saben per què? Perquè a Madrid havia agradat massa.

I ja és sapigut! Per alguna cosa en Cambó s'ha fet nacionalista.

Els nois dels *requetés* volen regalar an en Benavente una boina d'honor. No hi tenim res que dir, sinó una cosa: Si per cas, que li enviïn la que porta en Díaz de Mendoza, no pas cap de les que porten ells.

Al menys aquella té, sobre les d'ells, la ventatja que ha cobert quelcom més que una cabellera.

El marquès d'Olérdola assistí a l'estrena de *La ciudad alegre y confiada*.

Fou per a apendre en el «Crispín» procediments de bona política?

Fou per a establir comparacions? (Volem dir entre les ciutats, no siguin mal pensats).

Fou, senzillament, perquè sí?

No; és que'l teatre estava plè. I a l'Alcalde li agrada lluir, sense responsabilitat.

En Salvatella diu que pot-ser serà aviat diputat per Albacete. Ja se li veia sempre la molta afició que tenia per aquell districte. Es tant conegut an allí. No tant com a Palau, però Déu n'hi dó!

NOTES DE CASA:

De la Comissió organitzadora de les Festes del Mercat de Sant Antoni havem rebut un elegant programa, una invitació per al ball que's celebrarà demà a la nit a la Bohemia Modernista i uns versos, que no publiquem per manca d'espai.

Tantes mercès.

Un diari demana a l'Alcalde que, seguint la benemèrita tasca d'urbanitzar Barcelona, no permeti que'ls veïns estenguin roba en els balcons i finestres.

Aprobem la súplica i ens hi adherim de tot cor.

La roba interior, penjada en balcons i finestres, desdiu d'una gran ciutat.

I si cundís el mal exemple, Déu nos en guard!

Figureu-vos el dia que la gent de Cà la Ciutat tregués la roba bruta a la balconada. Pobres veïns de la Plaça de Sant Jaume, quina peste!...

El mestre, després d'haver explicat lo que és el color, pregunta a un alumne que estava distret:

—Veiam, què és color?

—No ho sé.

—Aixís estem?... De manera que no sab què és color?...

Escolti: de quin color és aquest trajo que porta?

—Negre.

—I per què és negre?

—Perquè me'l varen tenyir la setmana passada.

Antoni López, editor, Rambla del Mig, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

TELÉFONO 4115

JACINTO BENAVENTE

La Ciudad Alegre y Confiada

PESETAS 2

VICENTE BLASCO IBÁÑEZ

LOS CUATRO JINETES**DEL APOCALIPSIS**

Un tomo

PESETAS 3'50

OBRAS COMPLETAS DE RICARDO DE LEÓNAlivio de caminantes
Casta de Hidalgos
La escuela de los sofistas
Comedia sentimentalAlcalá de los Zegríes
El amor de los amores
Los Centauros
Los Caballeros de la Cruz

8 tomos encuadernados lujosamente

PESETAS 50

DICCIONARI
CATALÀ - CASTELLÀ
&
CASTELLÀ - CATALÀ
PER
A. ROVIRA I VIRGILIUn tomo d'unes 900 planes, imprés sobre un paper
finísim i intrasparent, relligat amb pegamold

900 planes, 2 cms. de gruix!! 10 ptes.

NOVÍSSIMA

Ortografía Catalana

VOCABULARI ORTOGRÀFIC

Segons les Normes de l'Institut d'Estudis
Catalans i les obres i treballs dels millors
autors i filòlegs, ordenat i anotar per

A. ROVIRA I VIRGILI

Un tom

Pessetes 2

GRAMÀTICA ELEMENTAL
DE LA
LLENGUA CATALANA

PER

A. ROVIRA I VIRGILI

Un tom tela

Pessetes 3

NOVEDAD**RUBÉN DARÍO**

CUARTO VOLUMEN DE LA OBRA POÉTICA

Y UNA SED DE ILUSIONES INFINITA

Un tomo tela

PESETAS 6

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebirà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extraviós si no's remet, ademés, un ral per a certificat. Als corresponents se'ls otorguen rebaixes.

DEL DEBAT PARLAMENTARI

La Veritat sortint del pou